

ROZDZIAŁ 19. Dokumenty transportowe

W rozdziale omówiono:

- Zlecenie transportowe
- Umowy: przewozowe i najmu
- Rodzaje dokumentów przewozowych
- List przewozowy
- Konosament
- List CMR, CIM, AWB
- Dokumenty prawne obowiązujące w transporcie krajowym i międzynarodowym

Dokumenty transportowe są stosowane w każdym rodzaju transportu. Ich zawartość wynika z odpowiednich uregulowań i przepisów prawnych oraz konieczności udokumentowania zdarzenia, czynności lub stanu przez podmiot zlecający lub świadczący usługi transportowe.

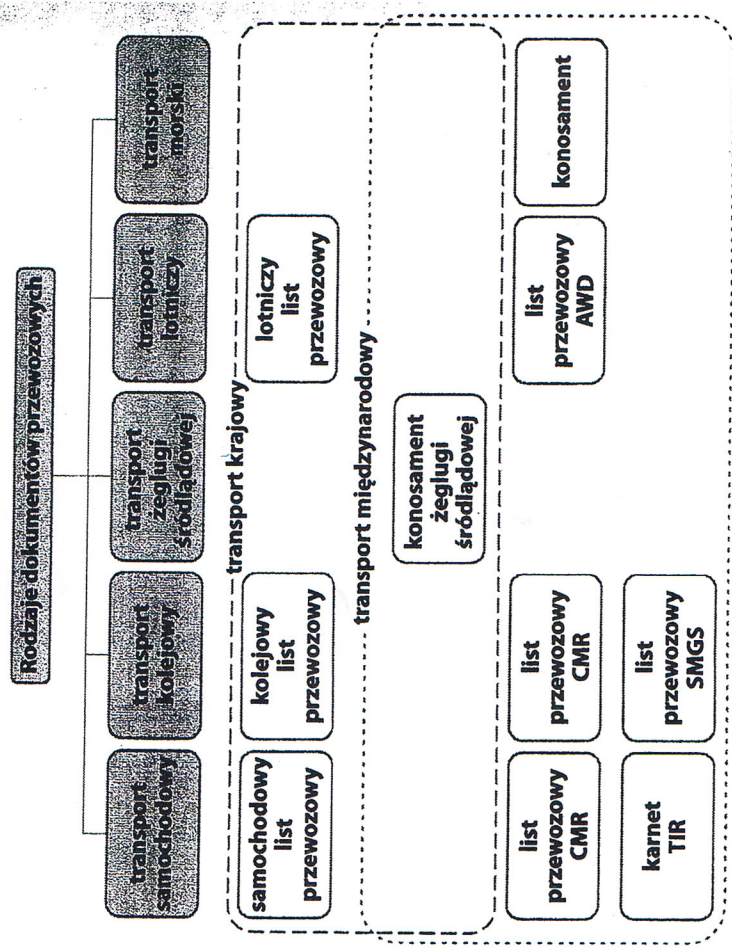
Dokument – jest to pisemne oświadczenie, zawarte w sposób mniej lub bardziej formalny, które zawiera opis zdarzenia, czynności lub stanu oraz potwierdza jego prawdziwość.

Jednym z podstawowych dokumentów w procesie transportowym jest **zlecenie transportowe**. Zawiera ono wiele informacji: nazwisko osoby lub nazwę firmy, do której należy dostarczyć ładunek, miejsce i datę odbioru i dostawy, nazwisko osoby odpowiedzialnej za transport, dane przesyłki (waga, liczba opakowań), określenie czasu jej dostarczenia itd. Kolejnym dokumentem w procesie transportowym jest **umowa**. Na rynku transportowym istnieją dwa podstawowe rodzaje umów:

- **Umowa przewozowa** – zawierana jest pomiędzy nadawcą przesyłki a firmą transportową i obowiązuje obie strony. Ma ona charakter umowy o świadczenie usług przewozowych.
 - **Umowa najmu** – najczęściej obejmuje swoim zakresem najem środka transportu wraz z obsługą, np. wynajęcie autokaru z kierowcą.
- Umowa o przewóz ładunków zawiera informacje dotyczące:
- odpowiedzialności prawnej przewoźnika,
 - czasu wysyłki towarów,
 - pakowania towarów,
 - załadunku towarów,

- praw i obowiązków stron w przypadku nieodebrania ładunku,
- towarów wysokiej wartości,
- materiałów wybuchowych,
- opłat dodatkowych,
- wszelkich zmian.

Na rynku usług transportowych obowiązują różne dokumenty przewozowe, zależne również od zasięgu rynku (krajowego lub międzynarodowego). Stosowane wzory dokumentów transportowych mogą być ustalane indywidualnie przez poszczególnych przewoźników. Często wykorzystuje się dokumenty uniwersalne, jednak niektóre firmy opracowały i stosują swoje własne wzory. Na rysunku 19.1 przedstawiono zestaw podstawowych dokumentów transportowych obowiązujących na rynku krajowym i międzynarodowym.

Rys. 19.1. Dokumenty transportowe w ruchu krajowym i zagranicznym

Tabela. 19.1. Przepisy prawne w transporcie towarów

Rodzaj transportu	Przepisy prawne
Drogowy	Konwencja CMR – podpisana w Genewie 1956 r., znowelizowana w 1978 roku Prawo przewozowe – ustawa z 1984 roku Ustawa o transporcie drogowym z 2001 roku
Kolejowy	Konwencja o międzynarodowym przewozie kolejami COTIF z 1980 roku Umowa SMGS – jednolity tekst z 2005 roku Ustawa Prawo przewozowe z dnia 1984 roku
Morski	Konwencja o przewozie towarów drogą morską – Reguly Hamburgskie 1992 roku Kodeks morski z 2001 roku
Lotniczy	Konwencja Chicagowska z 1944 roku Konwencja Warszawska z 1929 roku wraz z późniejszą uzupełniającą Konwencją Gdułajary z 1961 roku Konwencja Montrealska z 1999 roku
Wodny śródlądowy	Prawo lotnicze – Ustawa z dnia 2002 roku Barcelońska Konwencja Rzeczna z dnia 1921 roku Prawo przewozowe – Ustawa z 2000 roku o żegludze śródlądowej

Podstawowe przepisy prawne, regulujące przewóz towarów niebezpiecznych w transporcie międzynarodowym w zależności od gałęzi transportu, przedstawiono w tabeli 19.2.

Tabela. 19.2. Przepisy prawne w transporcie towarów niebezpiecznych

Rodzaj transportu	Przepisy prawne
Drogowy	Umowa europejska dotycząca międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych – ADR
Kolejowy	Regulamin międzynarodowego przewozu kolejami towarów niebezpiecznych – RID
Morski	Międzynarodowy morski kodeks towarów niebezpiecznych – IMDG
Lotniczy	Regulacje dotyczące przewozu towarów niebezpiecznych – DGR
Wodny śródlądowy	Europejskie porozumienie w sprawie międzynarodowych przewozów materiałów niebezpiecznych śródlądowymi drogami wodnymi – ADN

Oprócz dokumentów przewozowych, zawierających głównie ustalenia związane z przewozem ładunków, wymagane jest również posiadanie przez kierowcę innych dokumentów związanych z pojazdem lub też konkretnym nietypowym rodzajem ładunku.

Kierowca powinien posiadać:

- prawo jazdy,
- dowód rejestracyjny,
- wypis z licencji,
- ubezpieczenie OC,
- dowód potwierdzający opłatę za korzystanie z dróg krajowych,
- zapis w tachografu zawierający liczbę przejechanych przez pojazd kilometrów, chwilową prędkość, czas pracy kierowcy i odpoczynku,
- certyfikat EURO – posiadanie takiego certyfikatu jest wymagane przeźwiazanie za granicę; zawiera informacje dotyczące bezpieczeństwa oraz spełnienia wymogów ekologicznych,
- zaświadczenie ADR, konieczne w przypadku przewozów materiałów niebezpiecznych,
- instrukcję dla kierowcy w przypadku przewożenia materiałów niebezpiecznych,
- zezwolenie wymagane w przypadku przewozu żywych zwierząt,
- świadectwo kierowcy – jest ono wymagane w niektórych przypadkach w międzynarodowym transporcie drogowym.

Wykonaj ćwiczenia

Ćwiczenie 4.1

Dopasuj rodzaje dokumentów spedytorskich do cech je charakteryzujących.

Instrukcja do ćwiczenia

Do każdego pola zawierającego nazwę rodzaju dokumentu należy dopasować wyłącznie jedno pole z charakterystyką określonego rodzaju dokumentu.

1	Umowa spedycji	1	dokument wydawany jest na życzenie zleceniodawcy – potrzebę jego wystawienia należy uwzględnić w zleceniu lub umowie spedytorskiej
2	Zlecenie spedycyjne	2	dokument, w ramach którego świadczona usługa polega na dostarczeniu osób lub ładunków do miejsca przeznaczenia w danym czasie
3	Umowa przewozu	3	dokument, w ramach którego rzeczy są pozostawione na pewien określony czas, z zapewnieniem ich zwrotu w nienaruszonym stanie
4	Instrukcja wysyłkowa	4	dokument zobowiązujący spedytora do odpłatnego wykonania czynności wysłania, odbioru oraz innych związanych z przewozem ładunku czynności
5	Specyfikacje towarowe	5	podstawowy dokument, na podstawie którego następuje wydanie ładunku i jego załadunek na środek transportowy
6	Dowód dostawy	6	dokument dostarczany spedytorem przez zleceniodawcę i jest on podstawą do rozpoczęcia realizacji i zakresu usługi spedycyjnej
7	Umowa przechowania	7	dokument zawierający informacje dotyczące określonych towarów, przeznaczony dla urzędu celnego, armatora, odbiorcy, spedytora

Rysunek do ćwiczenia 4.1

Ćwiczenie 4.5

Dopasuj rodzaje dokumentów transportowych do opisów je charakteryzujących.

Instrukcja do ćwiczenia

Do każdego pola zawierającego nazwę rodzaju dokumentu należy dopasować wyłącznie jedno pole z charakterystyką określonego rodzaju dokumentu.

1	List przewozowy SMGS	1	dokument międzynarodowy stwierdzający fakt zawarcia umowy transportowej; przewoźnik zobowiązuje się w nim do dostarczenia przesyłki
2	Konosament	2	dokument międzynarodowy stwierdzający fakt zawarcia umowy transportu powietrznego, utworzony przez IATA
3	List przewozowy	3	dokument zgodny z postanowieniami Konwencji Cielnej TIR; odprawa celna przeprowadzana jest w krajach załadunku i przeznaczenia
4	List przewozowy AWB	4	dokument międzynarodowy stwierdzający fakt zawarcia umowy przewozowej z przedsiębiorstwem kolejowym
5	List przewozowy CMR	5	dokument międzynarodowy obowiązujący w transporcie morskim; wystawiany jest przez przewoźnika
6	List przewozowy CIM	6	dokument składany przeważnie przez nadawcę, w którym wpisuje się parametry przesyłki oraz wskazania przewoźowe
7	Karnet TIR	7	dokument międzynarodowy wykorzystywany w komunikacji kolejowej z krajami m.in. Chinami, Estonią, Gruzją, Mołdawią, Mongolią, Rosją

Rysunek do ćwiczenia 4.5